

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 28 augusti 1914 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning i pensioner, som från flottans pensionskassa utgå till avskedat manskap, m. m., dels ock en i ämnet väckt motion.

I punkt 4 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att dels i avvaktan på den proposition angående förbättring av pensioner åt avskedat manskap från marinen, Kungl. Maj:t kunde komma att till riksdagen avlåta, i det å ordinarie stat under tionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap, nu 189,600 kronor, beräkna en förhöjning av 111,000 kronor och dels, i avvaktan på den proposition angående beviljande av anslag för lots- och fyrinrättningen med livräddningsanstalterna, Kungl. Maj:t kunde komma att till riksdagen avlåta, uti ifrågavarande anslag beräkna en minskning med 46,900 kronor, samt således tillsvidare beräkna detta anslag i dess helhet till 253,700 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 20 sistlidna juni avlåten, till bankoutskottet för förberedande behandling överlämnad proposition, nr 240, föreslagit riksdagen

dels medgiva:

att pensionen från flottans pensionskassa för avskedad båtsman eller marinsoldat, som är född tidigare än den 1 januari 1847, må utgå med 200 kronor;

att pensionen från flottans pensionskassa för avskedad båtsman eller marinsoldat, som under år 1914 förvärvat rätt till pensionstillägg eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, må utgå med 125 kronor;

att pensionen från flottans pensionskassa för avskedad båtsman eller marinsoldat, som under något av åren 1915—1918 förvärvat rätt till pensions-tillägg eller understöd enligt nämnda lag, må utgå med följande belopp:

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 8 saml. 22 häft. (Nr 25.) 1

- till den, som år 1915 förvärvat rätt till pensionstillägg eller understöd, med 110 kronor,
- » den, som år 1916 förvärvat rätt till pensionstillägg eller understöd, med 95 kronor,
 - » den, som år 1917 förvärvat rätt till pensionstillägg eller understöd, med 80 kronor,
 - » den, som år 1918 förvärvat rätt till pensionstillägg eller understöd, med 65 kronor,

dock att pensionstagare, som redan enligt gällande bestämmelser äger åtnjuta pension till högre belopp än det, som enligt ovanstående skulle tillkomma honom, må äga tillgodonjuta det högre beloppet; samt

att såsom begravningshjälp efter avliden pensionerad båtsman eller marin-soldat må genom flottans pensionskassa utbetalas ett belopp av 30 kronor; dels ock, vid bifall till förestående förslag, öka det å ordinarie stat under tionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap med 102,300 kronor och, under förutsättning av bifall till vad i nådig proposition den 20 juni 1914 angående anslag till lots- och fyrinrättningen med livräddningsanstalterna m. m. föreslagits i fråga om upptagande under sistnämnda anslag av kostnaderna för pensionering av lotsverkets personal, minska anslaget till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap med 46,900 kronor, samt sålunda i riksstaten för år 1915 uppföra samma anslag, nu 189,600 kronor, med ett belopp av 245,000 kronor under ändrad benämning: Till pensionering av flottans gemenskap, förslagsanslag.

Utredningen i ämnet återfinnes i ett vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden den 20 juni 1914, till vilket protokoll departementschefen i ärendet anfört följande:

»På sätt det vid innevarande års senare statsverksproposition rörande tionde huvudtiteln såsom bil. 4 fogade utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för den 14 maj 1914 utvisar, har jag redan anmält, att sakkunniga, vilka jämlikt nådiga beslut den 3 september 1912 och den 12 december 1913 tillkallats för att inom lant- och sjöförsvarsdepartementen biträda med utredning och avgivande av förslag till ifrågasatt höjning av de till avskedad manskap vid armén och marinen från Vadstena krigsmanshuskassa och flottans pensionskassa utgående underhåll och pensioner, den 20 sistlidna april avgivit betänkande och förslag i ämnet rörande indelt manskap vid marinen.

Som emellertid yttranden nämnda den 14 maj 1914 ej inkommit från samtliga de myndigheter, som skulle höras i ärendet, kunde redogörelse för frågan i dess helhet ej lämnas, men ansåg jag dock utsikt förefinnas, att ärendet skulle kunna senare underställas 1914 års riksdags prövning. Enär för ändamålet en ökning av omkring 111,000 kronor kunde förutsättas komma att erfordras å det under tionde huvudtiteln å ordinarie stat uppförda anslaget å 189,600 kronor till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap, hemställde jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avvaktan på proposition i ämnet, beräkna en förhöjning uti ifrågavarande anslag med förstnämnda belopp. Denna hemställan bifölls av Kungl. Maj:t, och den ifrågasatta anslagsökningen upptogs alltså i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln.

Sedan numera samtliga infordrade yttranden i ärendet inkommit, anhaller jag att få redogöra för såväl de sakkunnigas betänkande och förslag som de avgivna yttrandena.

De sakkunniga hava till en början redogjort för de offentliga kassor, De sakkunnigas betänkande.
från vilka understöd utgår till avskedat manskap, som tillhört marinen, samt för de bestämmelser, vilka äro gällande i fråga om erhållande av sådant understöd.

Dessa kassor utgöras av flottans pensionskassa och invalidhusfonden.

Amiralitetskrigsmanskassan, varifrån *flottans pensionskassa* leder sitt ursprung, bildades år 1642 genom en frivillig sammanslutning av flottans personal av högre och lägre grader, vilken förband sig att till en pensionskassa inbetala en viss årlig avgift. Kassan understöddes av staten, och år 1681 utfärdades det första pensionsreglementet för kassan. Enligt beslut av 1876 års riksdag skildes pensioneringen av officerare och underofficerare med vederlikar från gemenskapens pensionering, vilken sistnämnda därefter utslutande skulle bekostas av statsmedel utan vidare bidrag från samma gemenskap, mot det att så stor del av amiralitetskrigsmanskassans pensionsfond, som ansågs vara att tillgå för gemenskapens pensionering, eller 230,000 kronor, överlämnades till statsverket. Pensioneringen av manskapet står dock fortfarande under vård och inseende av direktionen för flottans pensionskassa, som ombesörjer utbetalningen av alla manskapspensioner. För pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap anvisades år 1876 ett årligt kreditiv av 58,000 kronor. Detta kreditiv utbyttes senare mot ett årligt förslagsanslag till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap, vilket förslagsanslag sedan år 1910 utgått med nuvarande belopp 189,600 kronor.

Enligt det för avskedade båtsmän och marinsoldater (d. v. s. soldater,

som tillhört det på 1870-talet upplösta marinregementet) gällande pensionsreglementet av den 26 oktober 1838 äro pensionstagarna indelade i fem klasser.

I *första klassen* upptages den, som under verklig tjänstutövning blivit så svårt skadad, att han ej förmår sig själv försörja;

i *andra klassen* den, som bevisligen erhållit så svåra skador under tjänstutövning, att han endast i ringa mån kan bidra till sitt nödtorftiga uppehälle;

i *tredje klassen* den, som under verklig tjänstgöring bevisligen fått sådana mindre skador, att han måst avskedas och tillika av skadorna blivit oförmögen att nödtorftig livsbärgning med arbete sig förtjäna;

i *fjärde klassen* den båtsman eller marinsoldat, som uppnått 55 års ålder och tjänat i 30 år, beräknat från 20 års ålder;

i *femte klassen* den båtsman eller marinsoldat, som innehar 55 levnadsår och 20 tjänstår, på samma sätt beräknade.

Jämlikt Kungl. cirkulär den 20 november 1860 utgöra pensionsbeloppen för båtsmän och marinsoldater i första klassen 100 kronor, i andra klassen 80 kronor, i tredje klassen 54 kronor, i fjärde klassen 42 kronor och i femte klassen 30 kronor.

Alla pensionerade båtsmän och marinsoldater, som uppnått 50 års ålder, åtnjuta dessutom enligt medgivande av 1909 års riksdag sedan 1 januari 1910 ett tillägg till pensionerna av 25 kronor. Detta tillägg kan likaledes, efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall, tillgodokomma yngre båtsmän, som på grund av kroppsskada fått pension sig tilldelad från flottans pensionskassa.

På grund av omförmälda bestämmelser utgingo vid 1913 års ingång pensioner, inberäknat tillägg av 25 kronor enligt 1909 års riksdags beslut, med följande belopp

	<i>båtsmän:</i>	<i>marinsoldater:</i>	summa:
54 kronor till	5	—	5
55 » »	440	3	443
67 » »	682	—	682
79 » »	142	4	146
80 » »	3	—	3
97 » »	—	1*	1
105 » »	16	—	16
125 » »	1	—	1
Summa	1,289	8	1,297

* Innehar högre pension såsom f. d. distinktionskorpral.

Vid samma tidpunkt levde 76 f. d. båtsmän, vilka avskedats efter pensionsberättigande tjänsteålder, men som ännu ej uppnått den levnadsålder, då de kunna erhålla pension. Vidare funnos vid berörda tid 63 båtsmän ännu i tjänst. Summan av den 1 januari 1913 varande eller eventuellt blivande pensionstagare av förevarande kategorier utgjorde således 1,436 man.

Från *invalidhusfonden* utgå till avskadat manskap vid marinen dels svärds-Invalidhus-
medalj pensioner och dels gratifikationer. Svärdsmedalj pensionernas antal är fonden.
numera bestämt till 550 gemensamt för armén och marinen, och pensionsbe-
loppet utgör 15 kronor.

Beträffande utdelningen av gratifikationerna gälla följande bestämmelser.

Avskedad av manskapsklassen vid marinen kan, därest han visar sig vara i behövande omständigheter, erhålla en gratifikation av 15 kronor, så snart han fyllt eller under löpande kvartalet fyller 65 år, med förhöjning till

20 kronor	vid	fyllda	80	år
25	»	»	»	85 »
30	»	»	»	90 »
35	»	»	»	95 »

Den, som blivit skadad i kronans tjänst, erhåller 15 kronor årligen oberoende av ålder och tjänstetid.

Från *invalidhusfonden* utdelades under år 1912 till avskadat manskap från marinen sammanlagt 9,955 kronor, fördelade på nedanstående sätt till 647 understödstagare, vilka med högst få undantag voro f. d. båtsmän:

15 kr.	till	616	understödstagare,	
20	»	»	24	»
25	»	»	3	»
30	»	»	2	»
50	»	»	2	»

I medeltal åtnjöt dylik understödstagare alltså 15 kronor 38 öre.

Behövande f. d. båtsmän kunna även erhålla understöd från en enskild kassa, nämligen konsul W. J. S. Westzynthius' testamentsfond. Men då denna fond endast är avsedd för i tjänsten svårt skadat manskap vid flottan och dessutom äger så ringa kapital, att år 1912 endast 7 man därifrån kunde erhålla understöd, hava de sakkunniga ansett, att denna möjlighet till ytterligare hjälp saknar egentlig betydelse vid beräklandet av nu utgående åldersunderstöd till flottans indelta manskap.

Pensionering
av indelt
manskap.

Båtsmännen, flottans indelta manskap, utgjorde förr huvudbeståndsdelen av flottans manskap. Båtsmanshället sattes emellertid enligt beslut av 1887 års riksdag på vakans. Någon rekrytering av båtsmans kåren äger alltså ej längre rum, och beräknades vakanssättningen vara avslutad till den 1 januari 1896, något som emellertid ej gått i uppfyllelse. Den 1 januari 1913 funnos dock, såsom förut nämnts, blott 63 båtsmän i tjänst.

Båtsmännen hava i avseende på anställning och avlöningsförmåner varit väsentligen likställda med arméns indelta soldater. Båtsmännen hava i medeltal tjänstgjort endast fyra månader om året. Att bereda dessa båtsmän vid uppnådd föreskriven levnads- och tjänsteålder tjänstepension i egentlig mening torde därför, enligt vad de sakkunniga framhålla, aldrig av statsmakterna hava avsetts, men väl har den tanken gjort sig gällande, att åt dem borde beredas ett ålderdomsunderstöd i likhet med vad som skett beträffande arméns indelta manskap.

Med hänsyn härtill anse de sakkunniga, att i huvudsak samma grunder för beräkning av ålderdomsunderstöd åt flottans indelta manskap bör ifrågakomma som för arméns.

Enligt de sakkunnigas åsikt bör jämväl vid ett förslag om pensionsförbättring för båtsmännen lämpligen till dem hänföras de fåtaliga f. d. marinsoldater, som uppbära pension genom flottans pensionskassa. Grunden för att dessa härvidlag borde sammanföras med båtsmännen vore, enligt de sakkunniges mening, den, att de redan åtnjuta pension enligt samma bestämmelser som båtsmännen.

Behov av för-
höjning i pen-
sionerna.

På sätt av den föregående redogörelsen framgår, erinra de sakkunniga, uppburo vid 1913 års ingång från flottans pensionskassa av hela antalet pensionerade båtsmän och marinsoldater, eller 1,297 man, 1,276 högst 79 kronor i årligt understöd. De 21 återstående voro sådana, som tilldelats pension på grund av i tjänsten åsamkade svåra skador. Av förenämnda 1,276 hade 1,130 man högst 67 kronor, därav 443 blott 55, och 5 allenast 54 kronor i årligt understöd.

Framställningar om förbättring i pensionerna hava också gjorts vid upprepade tillfällen både i skrivelser till Kungl. Maj:t och i motioner till riksdagen.

Erfarenheten torde påtagligen hava givit vid handen, uttala de sakkunniga, att de nu utgående pensionerna vore för knappt tillmätta för vår tid med dess starkt sjunkande penningvärde. Ej ens med de lägsta möjliga anspråk kunde samma pensioner räcka till för fyllande av livets nödortf, något som helt naturligt allt tydligare framträdde ju äldre understödstagarne bleve och förvärvsförmågan i följd härav avtog för att slutligen alldeles upphöra.

När staten tillförsäkrat vissa av sina tjänare som erkänsla för deras arbete förmånen av ett underhållsbidrag på gamla dagar, på det att de ej måtte lida verklig nöd, synes också, framhålla de sakkunnigas, statens värdighet kräva, att åt denna förmån gives en sådan omfattning, att det med densamma avsedda ändamålet uppnås.

De sakkunnigas motivering för sitt förslag.

Enligt de sakkunnigas uppfattning kan detta syfte bäst vinnas genom att såsom norm för understödets utgående uppställa levnadsåldern och det därmed sammanfallande behovet av understöd. En dylik princip för understödets fastställande har givetvis till följd, att de äldre pensionstagarna komma i åtnjutande av ett högre understödsbelopp, alltefter som deras förmåga att genom eget arbete försörja sig minskas.

Denna princip, att understöden höjas, när pensionstagarna uppnått vissa levnadsår, finnes, enligt vad de sakkunniga framhålla, redan tillämpad i gällande underhållsreglemente för arméns avskedade manskap. Enligt detta reglemente uppflyttas nämligen underhållstagare i högre klasser vid uppnådda 60 eller 65, 72 och 80 års ålder. Förhöjningarna äro likvisst så ringa, att de numera ej, enligt de sakkunnigas mening, kunna anses motsvara det ökade behovet av hjälp till en nödortförsörjning vid dessa olika levnadsåldrar. Av denna anledning hava de sakkunniga också i sitt avgivna betänkande rörande armén föreslagit underhållens förhöjning till 75 kronor vid 50 och till 100 kronor vid 60 års ålder, samt vid uppnådda 67 års ålder, då förmågan att genom arbete försörja sig i allmänhet torde böra anses hava upphört, till ett belopp, som kan beräknas ungefär motsvara vad som behöves för att skydda mot verklig nöd.

För de på grund av tjänste- och levnadsålder pensionerade båtsmännen och marinsoldaterna, vilka enligt gällande bestämmelser ej kunna komma i åtnjutande av någon uppflyttning i högre pensionsklass, utan få behålla sina en gång tilldelade pensionsbelopp oförändrade, huru hög ålder de än uppnått, framträder enligt de sakkunnigas åsikt behovet av en pensionsförhöjning ännu tydligare. Av en i de sakkunnigas betänkande införd tablå framgår nämligen, att av de pensionerade båtsmän och marinsoldater, som den 1 januari 1913 fyllt 67 år, eller 856 man, 218 man hade blott 55 kronor, 508 man 67 kronor, 118 man 79 kronor, 1 man 97 kronor, 10 man 105 kronor och 1 man 125 kronor.

Att låta en pensionsförhöjning, i likhet med det år 1909 beviljade 25-kronorstillägget, utgå med ett för alla lika belopp skulle enligt de sakkunnigas åsikt medföra den väsentliga olägenheten, att äldre understödstagare ej finge åtnjuta högre understöd från staten än yngre, något som ej skulle

överensstämma med vad de sakkunniga förut uttalat bör vara normen för understödsbeloppens bestämmande, eller levnadsåldern och det därmed sammanhängande behovet.

Det måste, enligt de sakkunnigas uppfattning, anses uppenbart, att en högre levnadsålder i och för sig, utan att en pensionstagare drabbats av skada eller sjukdom, medför en sådan nedsättning i arbets- och förvärvsförmågan, att den nödvändiggör ett större understöd.

I överensstämmelse härmed hade de sakkunniga också från början beslutat sig för att såsom grund för pensionsförhöjningen genomgående tillämpa levnadsåldersprincipen med åldersgrupper av 50, 60, 65 och 72 levnadsår och med för dessa respektive grupper utgående stigande pension. För att vinna överensstämmelse med den under utredningens gång antagna lagen om allmän folkpensionering hava de emellertid sett sig nödsakade delvis frångå denna gruppindelning.

1912 års riksdag uttalade i skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i förevarande fråga, att särskilt borde övervägas, huruvida icke den förhöjning, som kunde komma i fråga, skulle tilldelas vederbörande underhållstagare vid en något högre åldersgräns än den, som gällde beträffande det år 1909 beviljade tillskottet, eller 50 år. De sakkunniga hava ock funnit sig böra föreslå bestämmelser i denna riktning, men å andra sidan hava de icke ansett sig böra helt utesluta möjligheten för en viss grupp av hithörande pensionärer att redan vid 50 års ålder erhålla ett om än ringa pensionstillägg. De f. d. båtsmän, som före den stadgade levnadsåldern av 55 år erhållit pension på grund av skada i tjänsten, hava nämligen synt de sakkunniga böra erhålla ökad pension vid samma tidpunkt som sina jämnåriga av arméns f. d. manskap, eller vid 50 års ålder.

För dem av båtsmännen, som först på grund av uppnådd tjänste- och levnadsålder erhålla pension vid fyllda 55 år, bör däremot, enligt de sakkunnigas mening, tillägget utgå först vid denna ålder av 55 år. De sakkunniga anse nämligen, att ett om än ringa tillägg bör tilldelas nu ifrågavarande pensionstagare vid en ålder av nådda 55 år, då vissheten om att redan vid denna ålder få uppbära ett fast, ej allt för lågt understödsbelopp kan vara av betydelse för pensionstagaren för att till exempel underlätta för honom förvärvandet av ett eget hem.

När de sakkunniga sålunda ansett en förhöjning i pensionen vid 50 respektive 55 års ålder böra komma till stånd, hava de föreslagit, att pensionen vid denna ålder borde utgå med 75 kronor, på det att de pensionärer, som nu åtnjuta 67 kronor, måtte erhålla åtminstone någon förbättring i sina pensioner.

Enligt de sakkunniges mening bör arbetsförmågan vid uppnådda 60 år antagas hava i så avsevärd grad avtagit, att en ytterligare förbättring av pensionen vid denna ålder synes påfordrad. De hava därför föreslagit, att pensionen vid 60 års ålder borde utgå med 100 kronor.

Såsom i lagen om allmän pensionsförsäkring förutsättes, anses i allmänhet förmågan att genom eget arbete försörja sig hava upphört vid 67 års ålder, och bör därför, enligt de sakkunnigas uppfattning, understödet vid denna åldersgräns utgå med ett belopp, som kan antagas vara tillräckligt för att bereda full, om än nödtorftig försörjning.

Frågan om reglerande av förevarande pensionsbelopp kan emellertid, enligt vad de sakkunniga framhålla, ej avgöras enbart för sig efter utfärdandet av lagen om allmän pensionsförsäkring. Vid bestämmandet av pensionsbeloppen måste nämligen hänsyn tagas till de förmåner, som genom denna lag beredas alla åldringar och arbetsinvalida. Pensionslagens inflytande på frågan om förhöjning av pensionerna.

De sakkunniga erinra i detta sammanhang, att de olika förmåner, pensionslagen kan bereda, utgöras av dels avgiftspension och dels pensionstillägg eller understöd.

Avgiftspensionen kan man genom egna avgifter tillförsäkra sig att utbekomma vid 67 års ålder eller dessförinnan vid varaktig oförmåga till arbete.

Härutöver utgår av allmänna medel ett *pensionstillägg* till den, som är till arbete varaktigt oförmögen och vars årsinkomst ej uppgår för man till 300 kronor. Till pensionstillägget utgår en förhöjning beroende av de avgifter, som till fullo av pensionstagaren erlagts.

Pensionstillägget utgör för man, som ej har någon inkomst, eller vilkens årsinkomst ej överstiger 50 kronor, 150 kronor; för man, vilkens årsinkomst överstiger 50 kronor, utgör det 150 kronor med avdrag av halva årsinkomsten. Uppgår årsinkomsten till 50 men ej till 100 kronor, sker dock avdrag allenast med det belopp, som överstiger 50 kronor.

Pensionstillägg utgår endast till den, som är varaktigt oförmögen till arbete, alltså ej till personer, som äro 67 år, men ännu ej arbetsinvalida.

Varaktig oförmåga till arbete skall enligt pensionsförsäkringslagen anses vara för handen hos den, som befinnes till följd af ålderdom, kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller lyte vara ur stånd att vidare försörja sig genom sådant arbete, som motsvarar hans krafter och färdigheter.

Pensionstillägg tillkommer endast den, som erlagt vissa pensionsavgifter och således även äger rätt till avgiftspension. Ändamålet med folkpensioneringslagen är emellertid att bereda understöd åt samtliga behövande ar-

betsinvalider. På grund härav äger den, som efter fyllda 15 år bliver till arbete varaktigt oförmögen, men för vilken avgifter till erhållande av pension icke blivit erlagda, erhålla *understöd* till samma belopp som pensionstillägget och efter de för detta gällande villkor. Rätt till dylikt understöd tillkommer dock icke den, som den 1 januari 1914 fyllt 67 år, och ej heller den, som då fyllt 15 år och är till arbete varaktigt oförmögen samt år 1913 under sammanlagt mer än 4 månader åtnjutit full försörjning av fattigvården, välgörenhetsinrättningar eller enskilda personer.

Alla personer, som den 1 januari 1914 fyllt 67 år, bliva även i övrigt uteslutna från de förmåner, lagen om allmän pensionsförsäkring avser att bereda. Antalet pensionerade f. d. båtsmän och marinsoldater, som sålunda ej få någon nytta av folkpensioneringen, utgjorde den 1 januari 1913 893 man eller 70 % av hela antalet. Övriga nuvarande pensionstagare av dessa tjänsteklasser bliva däremot delaktiga av pensioneringen.

Den avgiftspension, dessa komma att erhålla, blir dock i allmänhet ej stor, då lagen föreskriver minskning i pensionen för alla, som den 1 januari 1914 hava fyllt 25 år.

Pensionstillägget eller understödet blir däremot av stor betydelse. Man kan nämligen med största säkerhet antaga, att de f. d. båtsmän och marinsoldater, som uppnått 67 års ålder, till övervägande antal äro arbetsinvalida i den mening lagen fordrar, och att de sålunda äro berättigade till pensionstillägg senast vid denna ålder. För den, som under åren 1914—1918 förvärvat rätt till pensionstillägg eller understöd, utgår sådant emellertid endast med 50—90 % av eljest stadgat belopp.

De fördelar, lagen om allmän pensionsförsäkring bereder, tillkomma varje svensk man, även om han ej direkt tjänat staten. Det har därför synts de sakkunniga vara med rättvisa förenat, att den medborgare, som tjänat staten, och detta en längre tid, såsom erkänsla härför av staten erhåller någon förmån på ålderdomen utöver vad som tillkommer alla och en var.

På grund härav hade de sakkunniga ansett billigt, att f. d. båtsmän och marinsoldater befriades från dem enligt pensionsförsäkringslagen åliggande skyldighet att för innehavande pension från flottans pensionskassa eller gratifikation från invalidhusfonden vidkännas avdrag å pensionstillägg eller understöd.

De sakkunniga föreslå därför, att åtgärder måtte vidtagas för en ändring i lagen om allmän pensionsförsäkring i så måtto, att vid beräkning av pensionstagarens inkomst av arbete enligt pensionslagen hans pension från flottans pensionskassa eller gratifikation från invalidhusfonden ej skulle tagas i beräkning.

Undantag
från pensions-
försäkrings-
lagens före-
skrift om pen-
sionsavdrag.

När de sakkunniga ansett sig kunna föreslå en dylik undantagsbestämmelse från de allmänna principerna i lagen, åberopa de även det skäl, att båtsmännen, såsom utgörande en snart utdöende befolkningsgrupp måste jämte arméns indelta manskap anses intaga en särskild ställning, och att anledning därför näppeligen torde finnas, att därav skulle föranledas en utsträckning av liknande undantagsbestämmelse även till andra befolkningsgrupper.

De sakkunniga framhålla tillika, att därest ifrågavarande undantagsbestämmelse infördes i pensionslagen, någon förhöjning i pensionen från flottans pensionskassa utöver den av de sakkunniga föreslagna pensionsförhöjning till 100 kronor vid 60 års ålder ej skulle erfordras, när en understödstagare uppnått 67 års ålder och då han, såsom antagas kan, i allmänhet är arbetsinvalid. Tillsammans med ograverat pensionstillägg eller understöd, 150 kronor, jämte gratifikation av minst 15 kronor från invalidhusfonden skulle på detta sätt den f. d. båtsmannen, erhålla ett sammanlagt understöd från staten av 265 kronor, vartill eventuellt komme avgiftspension och förhöjning i pensionstillägget.

Detta gäller om dem bland ifrågavarande pensionstagare, som kunna få helt pensionstillägg eller understöd. Men utom dessa finnas två andra grupper pensionstagare, av vilka den ena är alldeles utesluten och den andra endast i inskränkt mån kan få del av folkpensioneringens förmåner.

Den första gruppen utgöres av de 893 pensionstagare, som den 1 januari 1914 fyllt 67 år, och därför enligt pensionslagens bestämmelser äro uteslutna från folkpensioneringens förmåner. För dem kvarstår alltså behovet av en förbättring i det nuvarande otillräckliga underhållet. Konsekvent borde ju för dessa hava föreslagits en till 265 kronor ökad pension, men den högst avsevärda ökning i kostnaderna, som därav skulle föranledas, har utgjort hinder för ett dylikt förslag. Då alla andra medborgare, vilka fyllt 67 år vid pensionslagens trädande i kraft, gå miste om den hjälp, lagen eljest avser att bereda, kan det ej heller, erinra de sakkunniga, synas orättvist, om även de pensionstagare, varom nu är fråga, få underkasta sig, att deras understödsbelopp bliva något mindre än de, varav senare årsklasser komma i åtnjutande. Åt dessa enligt folkpensioneringslagen överåriga hava de sakkunniga därför föreslagit en till 200 kronor ökad pension genom flottans pensionskassa.

Pension åt det manskap, som icke eller endast i inskränkt mån får del av folkpensioneringen.

Den andra gruppen utgöres av dem, som under åren 1914—1918 fylla 67 år och således erhålla pensionstillägg eller understöd till nedsatt belopp.

I överensstämmelse med den av de sakkunniga uttalade åsikten, att pensio-

nerade båtsmän och marinsoldater vid 67 års ålder i allmänhet torde vara arbetsinvalida, hava de sakkunniga funnit lämpligt föreslå, att de av dessa, vilka under övergångsåren 1914—1918 fylla 67 år och alltså lida nedsättning i det dem dessa år tillkommande pensionstillägg eller understöd, måtte komma i åtnjutande av pension genom flottans pensionskassa till så stort belopp, att denna pension tillsammans med det till 50 à 90 % reducerade pensionstillägget eller understödet dock aldrig skulle understiga 200 kronor, eller det belopp, som av de sakkunniga föreslagits för dem, som äro alldeles uteslutna från folkpensioneringens förmåner. Den, som år 1914 blir berättigad till pensionstillägg eller understöd, erhåller dylikt med endast 50 %, eller 75 kronor, och borde alltså enligt de sakkunnigas åsikt genom flottans pensionskassa bekomma 125 kronor. Den, som år 1915 bekommer pensionstillägg eller understöd, erhåller dylikt med endast 60 %, eller 90 kronor, och bör alltså erhålla 110 kronor i pension genom sagda kassa.

De, som år 1916, 1917 eller 1918 bliva berättigade till pensionstillägg eller understöd, erhålla dylikt reducerat till resp. 70, 80 och 90 % eller resp. 105, 120 och 135 kronor, vadan någon ökning i pensionsbeloppet från flottans pensionskassa utöver den föreslagna pensionsförhöjningen till 100 kronor vid 60 års ålder, enligt de sakkunnigas åsikt, ej är för dessa erforderlig.

De sakkunnigas förslag till pensionsbelopp från flottans pensionskassa.

De sakkunnigas förslag till förbättring i pensionerna genom flottans pensionskassa för avskedade båtsmän och marinsoldater går alltså ut på att nuvarande och blivande dylika pensionstagare skulle erhålla följande pensionsbelopp, nämligen:

vid fyllda 50 resp. 55 levnadsår	75 kronor och
» » 60	» 100 »

Vid 67 års ålder eller därförut inträffad varaktig oförmåga till arbete skulle pensionstagare, som äro delaktiga av folkpensioneringen, åtnjuta, förutom dem tillkommande pension genom flottans pensionskassa, pensions-tillägg eller understöd oavkortat.

De pensionstagare, som äro födda före år 1847 och alltså redan den 1 januari 1914 uppnått 67 levnadsår och på denna grund äro uteslutna från folkpensioneringen, skulle erhålla 200 kronor i pension genom flottans pensionskassa.

Pensionstagare, som, ehuru delaktiga av folkpensioneringen, drabbas av nedsättning i pensionstillägg eller understöd enligt övergångsbestämmelserna i lagen om allmän pensionsförsäkring, skulle erhålla i pension genom

flottans pensionskassa 125 kronor, om de äro födda år 1847, och 110 kronor, om de äro födda år 1848.

De pensionstagare, som redan förut upphära högre pension än nu föreslagna, skulle bibehålla innehavande belopp oförändrade.

Utgående från den förutsättningen, att sålunda föreslagna åldersgrupper och underhållsbelopp bleve fastställda, hava de sakkunniga lämnat en av t. f. byråchefen i pensionsstyrelsen K. Dickman verkställd beräkning av kostnaden för de förhöjda pensionerna, intagen å sid. 51 i deras betänkande, av hvilken framgår, att kostnaden de olika åren skulle uppgå till nedanstående belopp. Kostnadsberäkning.

Pensionsutbetalningar i tusental kronor.

Under år	Den $\frac{1}{1}$ 1913 pensionerade båtsmän och marinsoldater			Den $\frac{1}{1}$ 1913 i tjänst varande eller avskedade men ännu ej till pension anmälda båtsmäns pensionering			S u m m a		
	Enligt nu gällande bestäm- melser	Enligt föreslagna bestäm- melser	Förhöj- ningar	Enligt nu gällande bestäm- melser	Enligt föreslagna bestäm- melser	Förhöj- ningar	Enligt nu gällande bestäm- melser	Enligt föreslagna bestäm- melser	Förhöj- ningar
1915	71,9	182,0	110,1	2,7	3,6	0,9	74,6	185,6	111,0
1916	67,1	169,4	102,3	3,6	4,6	1,0	70,7	174,0	103,3
1917	62,4	156,9	94,5	4,4	5,5	1,1	66,8	162,4	95,6
1918	57,7	144,8	87,1	5,0	6,4	1,4	62,7	151,2	88,5
1919	53,4	132,7	79,3	5,4	7,3	1,9	58,8	140,0	81,2
1920	49,3	120,9	71,6	5,7	8,0	2,3	55,0	128,9	73,9
1921	45,2	109,3	64,1	5,9	8,5	2,6	51,1	117,8	66,7
1922	41,3	98,4	57,1	6,1	8,8	2,7	47,4	107,2	59,8
1923	37,7	88,2	50,5	6,1	9,0	2,9	43,8	97,2	53,4
1924	34,3	78,8	44,5	6,1	9,1	3,0	40,4	87,9	47,5
1925	30,9	70,0	39,1	6,0	9,2	3,2	36,9	79,2	42,3
1926	27,7	62,0	34,3	6,0	9,2	3,2	33,7	71,2	37,5
1927	24,7	54,3	29,6	5,8	9,2	3,4	30,5	63,5	33,0
1928	22,0	47,3	25,3	5,7	9,1	3,4	27,7	56,4	28,7
1929	19,5	41,0	21,5	5,5	9,0	3,5	25,0	50,0	25,0
1930	17,2	35,5	18,3	5,4	8,8	3,4	22,6	44,3	21,7
1931	15,0	30,3	15,3	5,2	8,5	3,3	20,2	38,8	18,6
1932	13,0	25,5	12,5	5,0	8,1	3,1	18,0	33,6	15,6
1933	11,2	21,5	10,3	4,8	7,8	3,0	16,0	29,3	13,3

Pensionsutbetalningar i tusental kronor.

Under år	Den $\frac{1}{1}$ 1913 pensionerade båtsmän och marinsoldater			Den $\frac{1}{1}$ 1913 i tjänst varande eller avskedade men ännu ej till pension anmälda båtsmäns pensionering			S u m m a		
	Enligt nu gällande bestäm- melser	Enligt föreslagna bestäm- melser	Förhöj- ningar	Enligt nu gällande bestäm- melser	Enligt föreslagna bestäm- melser	Förhöj- ningar	Enligt nu gällande bestäm- melser	Enligt föreslagna bestäm- melser	Förhöj- ningar
1934	9,7	18,0	8,3	4,6	7,4	2,8	14,3	25,4	11,1
1935	8,5	15,0	6,5	4,4	7,0	2,6	12,9	22,0	9,1
1936	7,4	12,2	4,8	4,1	6,6	2,5	11,5	18,8	7,3
1937	6,1	10,0	3,9	3,8	6,1	2,3	9,9	16,1	6,1
1938	4,9	8,0	3,1	3,5	5,4	1,9	8,4	13,4	5,0
1939	4,1	6,8	2,7	3,3	5,2	1,9	7,4	12,0	4,6
1940	3,4	5,3	1,9	3,0	4,8	1,8	6,4	10,1	3,7
1941	2,7	4,2	1,5	2,8	4,4	1,6	5,5	8,6	3,1
1942	2,2	3,3	1,1	2,5	4,0	1,5	4,7	7,3	2,6
1943	1,7	2,7	1,0	2,2	3,6	1,4	3,9	6,3	2,4
1944	1,4	2,1	0,7	2,0	3,2	1,2	3,4	5,3	1,9
1945	1,1	1,7	0,6	1,7	2,8	1,1	2,8	4,5	1,7
1946	0,8	1,3	0,5	1,5	2,4	0,9	2,3	3,7	1,4
1947	0,6	1,0	0,4	1,3	2,0	0,7	1,9	3,0	1,1
1948	0,5	0,7	0,2	1,1	1,7	0,6	1,6	2,4	0,8
1949	0,4	0,5	0,1	0,9	1,4	0,5	1,3	1,9	0,6
1950	0,3	0,4	0,1	0,7	1,2	0,5	1,0	1,6	0,6
1951	0,2	0,3	0,1	0,6	0,9	0,3	0,8	1,2	0,4
1952	0,1	0,2	0,1	0,5	0,8	0,3	0,6	1,0	0,4
1953	0,1	0,1	0,0	0,4	0,6	0,2	0,5	0,7	0,2
1954	0,1	0,1	0,0	0,3	0,4	0,1	0,4	0,5	0,1
1955	0,1	0,1	0,0	0,2	0,3	0,1	0,3	0,4	0,1
1956	—	—	—	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1
1957	—	—	—	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0
1958	—	—	—	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1
1959	—	—	—	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1

Beträffande sättet för bestridande av kostnaderna för den förbättrade pensioneringen av avskedade båtsmän och marinsoldater erinra de sakkunniga till en början, att någon kassa jämförlig med Vadstena krigsmanshuskassa

för arméns manskap ej finnes för understödjande av flottans manskap. Flottans pensionskassa är nämligen numera endast en pensionskassa för officerare och underofficerare vid flottan samt deras vederlikar, sedan statsverket enligt 1876 års riksdags beslut övertagit pensioneringen av flottans manskap. Något bidrag från flottans pensionskassa till kostnadernas bestridande kunde alltså ej påräknas.

Invalidhusfonden, från vilken gratifikationer, såsom förut nämnts, även utgå till marinens avskedade manskap, kan enligt de sakkunnigas mening ej heller tagas i anspråk för de ökade pensioneringskostnaderna, ty jämlikt Kungl. brev den 18 december 1849 finge fondens kapital ej minskas, för att fonden skulle kunna tillmötesgå de krav på pensioner eller understöd, som kunde uppstå, därest vårt land skulle bliva invecklat i krig. Fondens inkomster äro dessutom avsedda för och tagas fullt i anspråk för gratifikationer, svärds- och svärdsmedaljpenioner ävensom det stadgade årliga bidraget till Vadstena krigsmanshuskassa.

I fråga om kostnadernas bestridande hava de sakkunniga därför som sin mening uttalat, att någon annan utväg att skaffa de för ifrågavarande ändamåls vinnande erforderliga medlen ej finnes än genom höjning av det å tionde huvudtitelns ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap. Den erforderliga förhöjningen i anslaget skulle för de kommande åren uppgå till belopp, som återfinnas i sista kolumnen av förestående tablå över pensionsutbetalningar för de olika åren. För år 1915 skulle den alltså utgöra 111,000 kronor, men sedan snabbt sjunka och utgöra för år 1916 — 103,300 kronor, för år 1917 — 95,600 kronor, för år 1924 — 47,500 kronor, för år 1934 — 11,100 kronor, för år 1944 — 1,900 kronor samt för 1955 — 100 kronor.

I sammanhang med den sålunda verkställda utredningen rörande förhöjning av pensionerna till avskedade båtsmän och marinsoldater hava de sakkunniga jämväl tagit i övervägande, huruvida ej en förhöjning borde äga rum även av den nu utgående begravningshjälpen efter dessa pensionstagare. Denna utgör för närvarande enligt 1838 års reglemente ett belopp motsvarande två månaders pension. Detta belopp måste dock numera anses alldeles för lågt för därmed avsett ändamål. De sakkunniga hava beträffande begravningshjälp efter arméns manskap på anförda skäl uttalat, att denna borde bestämmas till 30 kronor, ett belopp, som enligt gjorda beräkningar borde någorlunda kunna motsvara ändamålet. Då någon anledning ej förefinnes att låta begravningshjälpen åt flottans indelta manskap fortfarande

Begravnings-
hjälp.

utgå med växlande belopp efter pensionernas storlek i de olika klasserna eller till olika belopp med den efter arméns indelta manskap utgående, hava de sakkunniga därför föreslagit, att begravningshjälpen även efter avlidna pensionerade båtsmän och marinsoldater måtte bestämmas till 30 kronor. Något särskilt anslag för denna förhöjning hava de sakkunniga ej ansett behöfligt föreslå, alldenstund med all sannolikhet det årliga belopp, som skulle ytterligare erfordras, torde kunna bestridas av det beräknade årliga anslaget för ökningen i pensionerna, då, såsom de sakkunnigas försäkringstekniska biträde uttalat, de verkliga utbetalningarna för pensionerna med all sannolikhet skulle komma att understiga de beräknade.

Sammanfattning av de sakkunnigas förslag.

På grund av vad sålunda anförts, hava de sakkunniga hemställt, att nu och framgent före 55 års ålder pensionsberättigade båtsmän och marinsoldater måtte komma i åtnjutande av ett förhöjt årligt pensionsbelopp vid fyllda 50 år av 75 kronor,

att nuvarande och blivande pensionstagare av båtsmän och marinsoldater måtte komma i åtnjutande av förhöjning i sina pensionsbelopp

vid fyllda 55 år till 75 kronor och

» » 60 » » 100 »

att vid inträffad invaliditet enligt lagen om allmän pensionsförsäkring pensionsberättigade båtsmän eller marinsoldater måtte åtnjuta, utom till dem utgående pension genom flottans pensionskassa, pensionstillägg eller understöd enligt nämnda lag oavkortat,

att beträffande tillämpningen av samma lag sådan bestämmelse måtte utfärdas, att de genom flottans pensionskassa till avskedade båtsmän eller marinsoldater utgående pensionerna liksom gratifikationerna från invalidhusfonden icke skola beräknas såsom årsinkomst;

att genom flottans pensionskassa utgående pension till avskedad båtsman eller marinsoldat, som den 1 januari 1914 uppnått 67 levnadsår, måtte bestämmas till 200 kronor årligen;

att för pensionsberättigad båtsman och marinsoldat, som drabbas av övergångsbestämmelserna i lagen om allmän pensionsförsäkring, pensionen genom flottans pensionskassa måtte bestämmas

för den, som är född år 1847, till 125 kronor och

» » » » » » 1848, » 110 » ,

att såsom begravningshjälp efter avliden båtsman eller marinsoldat måtte få utbetalas ett belopp av 30 kronor;

att till bestridande av kostnaderna för de ökade pensionerna det å ordinarie stat under tionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget »till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap» måtte höjas för år 1915 med 111,000 kronor eller från 189,600 kronor till 300,600 kronor, samt

att, då de sakkunniga ansågo, att ökningen i pensionerna borde om möjligt inträda redan innevarande år, för ändamålet måtte för år 1914 anvisas ett belopp av 119,100 kronor.

På grund av nådiga remisser hava statskontoret, marinförvaltningen, pensionsstyrelsen och direktionen över flottans pensionskassa avgivit yttrandet över det av de sakkunniga framlagda förslaget.

Statskontoret har i underdånigt yttrande den 30 april 1914 — med erinran att det föreliggande förslaget till sina grunder i huvudsak överensstämde med ett av samma sakkunniga avgivet förslag till höjning av gratialen från Vadstena krigsmanshuskassa till avskedad manskap vid armén, över vilket förslag statskontoret den 20 sistlidne januari avgivit utlåtande — uttalat, att de synpunkter, som i nyssnämnda utlåtande framhållits, jämväl ägde sin tillämplighet å det nu avgivna förslaget till höjning av pensionerna för avskedade båtsmän och marinsoldater.

Vid sådant förhållande och då statskontoret i överensstämmelse med sin i berörda utlåtande yttrade mening icke anser tillrådligt, att någon förändring vidtages för år 1914, har statskontoret i förevarande ämne föreslagit, att såsom tillägg till gällande bestämmelser om pension genom flottans pensionskassa till avskedade båtsmän och marinsoldater måtte till efterrättelse från och med ingången av år 1915 förordnas,

att pensionen från flottans pensionskassa skulle för avskedad båtsman eller marinsoldat, som före ingången av år 1914 uppnått 67 års ålder, utgöra 150 kronor och för avskedad båtsman eller marinsoldat, som under år 1914 uppnått nämnda ålder, 85 kronor,

att för avskedad båtsman eller marinsoldat, som under nedannämnda år uppnådde 67 års ålder, pension från flottans pensionskassa skulle efter inträffad invaliditet eller i alla händelser från uppnådd ålder av 67 år utgå med följande belopp, nämligen:

för den, som år 1915 uppnår 67 år	kronor 80: —
» » » » 1916 » » »	» 75: —

för den, som år 1917 uppnår 67 år	kronor 70: —
» » » » 1918	» » »	» 65: —

att emellertid den, som enligt redan meddelade bestämmelser uppbär pension till högre belopp, skulle bibehållas vid innehavande pensionsbelopp, samt att såsom begravningshjälp till stärbhus efter avliden båtsman eller marinsoldat måtte utbetalas ett belopp av 30 kronor.

Med tillämpning av de grunder, som av statskontoret föreslagits, har kostnadsökningen för den förbättrade pensioneringen av ämbetsverket beräknats till 75,689 kronor för år 1915 mot 111,000 kronor enligt de sakkunnigas förslag.

I utlåtande den 9 sistlidna maj hänvisar även *pensionsstyrelsen* till förut avgivet yttrande den 31 januari 1914 beträffande den föreslagna förbättringen i underhållen åt arméns manskap.

Därest Kungl. Maj:t lämnar bifall till den av styrelsen i sist berörda yttrande föreslagna modifikationen i de sakkunnigas förslag angående sättet för underhållens beräkning, anser styrelsen en liknande behandling böra komma även nu föreliggande ärende till del. Skulle Kungl. Maj:t åter utan denna av pensionsstyrelsen föreslagna ändring bifalla de sakkunnigas förslag rörande pensionering av arméns manskap — dock så att, i enlighet med vad de sakkunniga i sitt betänkande beträffande ökade pensioner åt marinens indelta manskap tillstyrkt, den föreslagna ändringen av pensionsförsäkringslagen gjordes i dess övergångsbestämmelser — syntes de sakkunnigas förslag i avseende å pensionering av båtsmän och marinsoldater böra oförändrat bifallas.

Marinförvaltningen och *direktionen över flottans pensionskassa* hava i underdåniga utlåtanden den 6 resp. den 15 maj 1914 förklarar sig ej hava något att erinra mot de sakkunnigas förslag i förevarande ärende.

Departement-
schefen.

På föredragning den 12 innevarande juni av chefen för lantförsvarsdepartementet, vilken därvid anmälde av förut omförmälda sakkunniga avgivet betänkande i fråga om höjning av gratial till avskedad manskap vid armén samt övriga till berörda ärende hörande handlingar, har Kungl. Maj:t samma dag beslutit avlåta proposition (nr 188) till riksdagen angående förhöjning i gratialen till nyssnämnda manskap.

Då en pensionsförbättring enligt min mening bör regleras i huvudsakligen enahanda ordning för marinens avskedade manskap som för arméns, torde de av chefen för lantförsvarsdepartementet angivna grunder för nämnda

proposition böra vinna tillämpning även med avseende å nu föreliggande pensionsförhöjning för avskedat manskap vid marinen.

Jämte det jag fördenskull anhåller att få åberopa vad chefen för lantförvarsdepartementet i yttrande till nämnda proposition anfört beträffande understödjande från statens sida av avskedat indelt manskap, vill jag allenast för belysande av nu förevarande ämne erinra om följande huvudpunkter i samma anförande:

Då enligt lagen om allmän pensionsförsäkring en person i regeln först vid 67 års ålder beräknas vara i behov av understöd, syntes detsamma kunna antagas beträffande de avskedade indelta soldaterna. Chefen för lantförvarsdepartementet ansåg därför anledning icke föreligga att, på sätt de sakkunniga föreslagit, höja gratialen för understödstagare vid respektive 50 och 60 års ålder.

Avgörande skäl syntes ej heller föreligga att för dem bland gratialisterna, som bliva fullt delaktiga av folkpensioneringens förmåner beträffande pensionstillägg eller understöd, vidtaga någon förhöjning i gratialen, under förutsättning dock att dessa underhållstagare, såsom de sakkunniga föreslagit, icke skulle på grund av innehavande gratial drabbas av i förenämnda lag föreskrivna avdrag å understöd eller pensionstillägg.

Däremot syntes enligt chefens för lantförvarsdepartementet mening icke någon berättigad invändning kunna göras mot en förhöjning av gratialen för gratialister, som på grund av pensionslagens övergångsbestämmelser helt eller delvis bliva uteslutna från dess förmåner. Av denna anledning borde de gratialister, vilka äro födda före år 1847 och i följd därav ej få sin ställning förbättrad genom folkpensioneringen, erhålla ett förhöjt gratial från och med år 1915. I likhet med de sakkunniga ansåg chefen för lantförvarsdepartementet, att detta ej kunde sättas lägre än till 200 kronor.¹

Alla de gratialister, vilka under åren 1914—1918 bliva berättigade till understöd eller pensionstillägg, och alltså enligt övergångsbestämmelserna i lagen om allmän pensionsförsäkring endast få till resp. 50, 60, 70, 80 och 90 % avkortat understöd eller pensionstillägg, syntes jämväl böra från och med år 1915 erhålla ett förhöjt gratial. Denna förhöjning ansåg chefen för

¹ Till jämförelse meddelas, att de pensionerade båtsmän och marinsoldater, som kunna bliva fullt delaktiga av folkpensioneringens förmåner beträffande pensionstillägg eller understöd, skola med högst få undantag, därest pensionstillägg eller understöd ej undergår någon minskning på grund av utgående pension genom flottans pensionskassa, bekomma ett sammanlagt ålderdomsunderstöd av minst 205 kronor, eller 30 kronor i pension genom nämnda kassas femte klass, 25 kronor i tillägg enligt 1909 års riksdags beslut och 150 kronor i pensionstillägg eller understöd.

lantförsvarsdepartementet böra sättas till ett sådant belopp för de olika åren, att det förhöjda gratialet tillsammans med det avkortade understödet eller pensionstillägget uppgick till ett belopp av 200 kronor, eller samma belopp, som föreslagits i gratial för nyssnämnda, från pensionsförmåner enligt lagen alldeles uteslutna gratialister.

De gratialister, som år 1914 förvärva rätt till understöd eller pensions-tillägg, vilket då utgår med högst 75 kronor, borde alltså bekomma ett till 125 kronor förhöjt gratial för år 1915.

De, som erhålla sådant år 1915, eller högst	90 kr.,	borde bekomma	110 kr.
» » » » » 1916,	» » 105 » »	» » » »	95 »
» » » » » 1917,	» » 120 » »	» » » »	80 »
» » » » » 1918,	» » 135 » »	» » » »	65 »

De enligt 1909 års riksdags beslut utgående tilläggen å 25 kronor årligen hava inberäknats i de föreslagna gratialförhöjningarna.

I dessa som i andra förekommande fall borde naturligen dock iakttagas, att den, som redan enligt gällande bestämmelser äger åtnjuta gratial med högre belopp än det, som sålunda föreslagits, må fortfarande tillgodonjuta det högre beloppet.

Beträffande den föreslagna förhöjningen av begravningshjälpen ansåg chefen för lantförsvarsdepartementet sig böra ansluta sig till vad de sakkunniga därom anfört och föreslog alltså, att begravningshjälpen efter avliden gratialist skulle utgå med ett till 30 kronor förhöjt belopp.

Ehuru det varit önskligt, att förhöjningen i gratialen och begravningshjälpen kunnat, såsom de sakkunniga föreslagit, beredas redan från och med år 1914, ansåg chefen för lantförsvarsdepartementet dock i likhet med statskontoret, att, då staten för detta år redan är reglerad, åtskilliga olägenheter måste följa av en retroaktiv tillämpning av den gratialförhöjning, som föreslås, varför nämnde departementschef ej kunde följa de sakkunnigas förslag i denna del.

Jag har låtit genom byråchefen K. Dickman verkställa beräkningar av kostnaderna till och med år 1933 för pensionering av båtsmän och marinsoldater med tillämpning av ovan angivna, av mig förordade grunder. Resultatet av dessa beräkningar är sammanställt med utgifterna enligt nu gällande bestämmelser i följande tablå, som sålunda även utvisar erforderliga anslagsökningar.

Pensionsutbetalningar i tusental kronor.

Under år	Enligt nu gällande bestämmelser	Enligt föreslagna bestämmelser	Förhöjningar
1915	74,6	176,9	102,3
1916	70,7	164,9	94,2
1917	66,8	153,1	86,3
1918	62,7	141,6	78,9
1919	58,8	130,0	71,2
1920	55,0	118,7	63,7
1921	51,1	107,5	56,4
1922	47,4	97,0	49,6
1923	43,8	87,0	43,2
1924	40,4	77,9	37,5
1925	36,9	69,3	32,4
1926	33,7	61,6	27,9
1927	30,5	54,0	23,5
1928	27,7	47,2	19,5
1929	25,0	41,0	16,0
1930	22,6	35,7	13,1
1931	20,2	30,7	10,5
1932	18,0	26,1	8,1
1933	16,0	22,3	6,3

Härefter övergår jag till en annan fråga beträffande anslaget till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap.

I statsverkspropositionen den 14 maj innevarande år har Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition angående beviljande av anslag till lots- och fyrinrättningen med livräddningsanstalterna, Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, i anslaget till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap beräkna en minskning med 46,900 kronor.

I nådig proposition angående anslag till lots- och fyrinrättningen med livräddningsanstalterna m. m., som Kungl. Maj:t förut denna dag beslutit avlåta till riksdagen, har, bland annat, föreslagits, att inom sistnämnda anslag under femte huvudtiteln skulle i en särskild pensionsstat upptagas samt-

liga kostnader för pensionering av personalen vid lotsstyrelsen och lotsverket. I den sålunda föreslagna pensionsstaten finnes uppfört ett belopp av 199,000 kronor, avsett till bestridande av de pensioneringskostnader för nämnda personal, vilka fortfarande skola bestridas genom flottans pensionskassa. Detta belopp har, såsom jag till statsrådsprotokollet förut denna dag erinrat, uppkommit på det sätt, att till de pensioneringskostnader, som enligt gällande föreskrifter skola drabba lotsverkets medel och som med någon avrundning uppåt beräknats till 135,000 kronor, lagts de belopp å respektive 16,700 kronor och 46,900 kronor, som för lotsstyrelsens och lotsverkets personal under år 1913 tagits i anspråk från de under riksstatens tionde huvudtitel uppförda förslagsanslagen dels till pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar och dels till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap.

Vid godkännande av omförmälda pensionsstat bör sålunda sistnämnda anslag nedsättas med ett belopp av 46,900 kronor, och anslaget uppföras i riksstaten med ändrad benämning såsom anslag till pensionering av flottans gemenskap.»

Motion II:
248.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *C. Vahlquist* jämte tre andra av riksdagens ledamöter väckt, till utskottet hänvisad motion, nr 248, däri föreslagits,

»att riksdagen ville besluta att nu och framgent före 55 års ålder pensionsberättigade båtsmän och marinsoldater måtte komma i åtnjutande av ett förhöjt årligt pensionsbelopp vid fyllda 50 år av 75 kronor;

att nuvarande och blivande pensionstagare av båtsmän och marinsoldater måtte komma i åtnjutande av förhöjning i sina pensionsbelopp
vid fyllda 55 år till 75 kronor;

» » 60 » » 100 » ;

att genom flottans pensionskassa utgående pension till avskedad båtsman eller marinsoldat, som den 1 januari 1914 uppnått 67 levnadsår, bestämmes till 200 kronor årligen;

att för sådana pensionsberättigade båtsmän och marinsoldater, som drabbas av övergångsbestämmelserna i lag om allmän pensionsförsäkring, pensionen genom flottans pensionskassa bestämmes

för dem, som äro födda år 1847 till 125 kronor och

» » » » » » 1848 » 110 »

att såsom begravningshjälp efter avliden båtsman eller marinsoldat utbetalas ett belopp av 30 kronor; samt

att till bestridande av kostnaderna för de ökade pensionerna det å ordinarie stat under tionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget »till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap» höjes för år 1915 med 111,000 kronor, eller från 189,600 kronor till 300,600 kronor.»

Motionärerna hava i sin motivering till en början intagit såväl Kungl. Maj:ts som de sakkunnigas i ämnet gjorda hemställan, varefter motionärerna för egen del yttrat följande:

»Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle alltså en förhöjning i pensionerna utgå endast till dem, som äro uteslutna från de förmåner, lagen om allmän pensionsförsäkring avser bereda, samt vidare i någon ringa mån till dem, som drabbas av samma lags övergångsbestämmelser.

De åter, som från och med år 1919 förvärva rätt till pensionstillägg eller understöd skulle däremot icke komma i åtnjutande av någon förhöjning i sina pensioner.

Vi hålla emellertid före, att de sakkunnigas förslag beträffande förhöjda understöd eller pensioner till båtsmän och marinsoldater är väl avvägt och i övrigt av behovet påkallat samt bör i sin helhet av riksdagen bifallas.

Då i huvudsak samma skäl göra sig gällande för förhöjningarna i pensioner till marinsoldater och båtsmän som de, vilka blivit anförda i motion nr 239 innevarande riksdag angående förhöjning i gratialen till avskedat indelt manskap vid armén, hänvisa vi till denna motion, samt i övrigt till de motiv, som finnas angivna i de sakkunnigas i frågan avgivna betänkande, refererade i Kungl. Maj:ts ovannämnda proposition nr 240 sid. 7—13.

Beträffande kostnaderna för vårt förslags genomförande tillåta vi oss hänvisa till de sakkunnigas, på byråchefen K. Dickmans beräkningar grundade förslag, intaget som bilaga till denna motion.

Rörande tidpunkten för vårt förslags trädande i kraft hava vi — av samma skäl, som finnas angivna i ovannämnda motion nr 239 sid. 16 — ansett denna böra bestämmas till 1 januari 1915.

Förslagets genomförande förutsätter ändring i lagen om allmän pensionsförsäkring enligt de sakkunnigas hemställan. Sådant ändringsförslag har ock i Kungl. Maj:ts proposition nr 217 föreslagits innevarande riksdag till prövning och godkännande.

Pensionstagare, som redan enligt gällande bestämmelser äger åtnjuta pension till högre belopp än det, som enligt förslaget skulle tillkomma honom, må äga tillgodonjuta det högre beloppet.»

I utlåtande nr 24 denna dag har utskottet avgivit förslag angående förhöjning i gratialen åt avskedat manskap vid armén. Då utskottet ansett en pensionsförbättring för avskedade båtsmän och marinsoldater böra regleras i huvudsakligen enahanda ordning som för arméns avskedade manskap, har utskottet under hänvisning till innehållet i förenämnda utlåtande funnit sig böra föreslå, att där angivna grunder för förhöjning i gratialen åt avskedat

Utskottet.

manskap vid armén måtte i tillämpliga delar gälla även för avskedade båtsmän och marinsoldater.

Utskottet har alltså föreslagit sådan avvikelse från Kungl. Maj:ts och motionärernas här ovan omförmälda förslag, att pensionen från flottans pensionskassa skall för avskedad båtsman eller marinsoldat, vilken uppnått 60 års ålder, utgå med ett till 100 kronor förhöjt belopp.

Vad angår båtsmän eller marinsoldater, vilka enligt pensionsförsäkringslagens övergångsbestämmelser erhålla avkortade pensionstillägg eller understöd, har utskottet ansett sig böra föreslå en förhöjd pension, att utgå till den, som är född år 1847, med 125 kronor och till den, som är född år 1848, med 110 kronor. Dessa komma då att erhålla ett underhåll, som tillsammans med pensionstillägget uppgår till 200 kronor. I fråga om övergångsåren 1916—1918, då avkortade pensionstillägg eller understöd utgå med resp. 105, 120 och 135 kronor, erfordras icke några särskilda bestämmelser, enär vederbörande pensionärer enligt utskottets förslag redan vid 60 års ålder skulle komma i åtnjutande av förhöjd pension till belopp av 100 kronor.

Vad beträffar båtsmän eller marinsoldater, vilka bliva fullt delaktiga av pensionsförsäkringslagens fördelar och sålunda erhålla oavkortat pensionstillägg eller understöd å 150 kronor, skulle dessa efter uppnådda 60 år bekomma underhåll till sådant belopp, att detsamma jämte pensionstillägget uppgår till 250 kronor.

Mot övriga med varandra överensstämmande delar av förslagen har utskottet icke haft något att erinra.

Vidkommande härefter kostnaderna för de föreslagna för höjningarna har Kungl. Maj:t beräknat pensionsutbetalningarna för år 1915 till 176,900 kronor, (se tab., sid. 21 här ofvan) därför erfordrades en ökning i det på ordinarie stat under tionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap med 102,300 kronor.

Motionärerna hava beräknat pensionsutbetalningarna för samma år till 185,600 kronor och den behövlige anslagsökningen till 111,000 kronor.

Vid genomförande av utskottets förslag skulle enligt av byråchefen K. Dickman verkställda beräkningar pensionsutbetalningarna det första året uppgå till ett belopp omkring 2,400 kronor mindre än enligt motionärernas förslag. De följande åren bleve avvikelsen än mindre. Ökningen i anslaget skulle sålunda för år 1915 kunna begränsas till 108,600 kronor.

Kungl. Maj:t har vidare, i anslutning till därom i punkt 4 under tionde huvudtiteln gjord framställning, i särskild proposition nr 228 angående anslag

till lots- och fyrinrättningen med livräddningsanstalterna m. m. hemställt bland annat, att kostnaderna för pensionering av lotsverkets personal måtte upptagas under sistnämnda anslag. Denna Kungl. Maj:ts framställning har bifallits av riksdagen. I följd härav skulle anslaget till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap minskas med 46,900 kronor.

Sistnämnda anslag skulle alltså dels höjas med 108,600 kronor och dels minskas med 46,900 kronor samt sålunda i riksstaten för år 1915 uppföras med ett belopp av 251,300 kronor under ändrad benämning: Till pensionering av flottans gemenskap, förslagsanslag.

Under återopande av vad sålunda blivit anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 240 och den av herr Vahlquist m. fl. i ämnet väckta motionen, II:248, må

dels medgiva:

att pensionen från flottans pensionskassa för avskedad båtsman eller marinsoldat, vilken uppnått en ålder av 60 år, må utgå med 100 kronor;

att pensionen från flottans pensionskassa för avskedad båtsman eller marinsoldat, som är född tidigare än den 1 januari 1847, må utgå med 200 kronor;

att pensionen från flottans pensionskassa för avskedad båtsman eller marinsoldat, som är född 1847, må utgå med 125 kronor;

att pensionen från flottans pensionskassa för avskedad båtsman eller marinsoldat, som är född 1848, må utgå med 110 kronor;

dock att pensionstagare, som redan enligt gällande bestämmelser äger åtnjuta pension till högre belopp än det, som enligt ovanstående skulle tillkomma honom, må äga tillgodonjuta det högre beloppet; samt

att såsom begravningshjälp efter avliden pensionerad båtsman eller marinsoldat må genom flottans pensionskassa utbetalas ett belopp av 30 kronor;

dels ock, vid bifall till förestående förslag, öka det å ordinarie stat under tionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap med 108,600 kronor och i anledning

av riksdagens beslut att under anslaget till lots- och fyrinrättningen med livräddningsanstalterna m. m. upptaga kostnaderna för pensionering av lotsverkets personal, minska anslaget till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap med 46,900 kronor samt sålunda i riksstaten för år 1915 uppföra samma anslag, nu 189,600 kronor, med ett belopp av 251,300 kronor under ändrad benämning: Till pensionering av flottans gemenskap, förslagsagsanslag.

Stockholm den 28 augusti 1914.

På bankoutskottets vägnar:

I. VON STAPELMOHR.

Reservationer:

av herrar *von Stapelmohr*, *Wijk* och *Söderberg* i Hobborn, vilka yrkat bifall till Kungl. Maj:ts proposition, samt

av herr *Borggren*, som yrkat bifall till den av herr *Vahlquist* m. fl. i ämnet väckta motionen.

Herrar *Gustafsson* och *Juhlin* hava begärt få antecknat, att de icke deltagit i behandlingen av ifrågavarande ärende.